

การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุปัจจัยภาวะ
ผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*

Developing a Structural Relationship Model of Causal
Factors of Strategic Leadership Influencing the Effectiveness
of School Administrators under the Office of KhonKaen
Primary Educational Service Area 1

จิรพงษ์ ไชยยศ¹ และสมปอง ชาสิงห์แก้ว²

Chirapong Chaiyos and Sompong Chasingkaew

นักวิชาการ¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น²

Academician, Thailand

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: jira.2112@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์
โครงสร้างเชิงสาเหตุปัจจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของ
ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้
ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 1 จำนวน 570 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า
5 ระดับ มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.87-1.00
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

*ได้รับบทความ: 7 มีนาคม 2561; ตอบรับตีพิมพ์: 24 ธันวาคม 2561

Received: March 7, 2018; Accepted: December 24, 2018

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุปัจจัยภาวะผู้นำเชิง กลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรสาเหตุ จำนวน 5 ตัว ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 19 ตัว ตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรผล จำนวน 1 ตัว และตัวแปรสังเกตได้จำนวน 4 ตัว รวมตัวแปรแฝง จำนวน 6 ตัว ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 23 ตัว รวมตัวแปรทั้งหมด 29 ตัว
2. การตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุปัจจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 217.070, องศาอิสระ (df) เท่ากับ 185 ความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.064 ไคสแควร์หารด้วยองศา (χ^2 / df) เท่ากับ 1.173 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.018 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.964 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.945
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด คือ ด้านการกำหนดทิศทางองค์กร รองลงมา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด คือ ด้านการกำหนดทิศทางองค์กร รองลงมา คือ ด้านวิสัยทัศน์และด้านการควบคุมและการประเมินกลยุทธ์

คำสำคัญ: การพัฒนา; ความสัมพันธ์โครงสร้าง; อิทธิพลต่อประสิทธิผล

Abstract

The objectives of this research were : 1) to verify a congruence of developing the aforesaid model under the office of KKPESA 1 with the existing empirical data and 2) to study a direct, an indirect and a combined influence of the factors influencing the effectiveness of school administrators under the office of the KKPESA 1. The samples for the present study consisted of the school administrators and the teachers taken from the school under the office of KKPESA 1, a total number of which were 570 cases. The research tool was the set of questionnaires with the five-level rating scale of the overall items value at 0.96 which was in accord with that of content validity between 0.86-1.00

through the index of congruence (IOC) technique. The computer program was applied for The data analysis.

The research findings were as follows:

1. As regards the development of a structural relationship model of causal factors of strategic leadership influencing the effectiveness of school administrators under the office of the KKPESA 1, It consisted of five latent causal variables and nineteen observable ones on one hand and one latent result variable and four observable ones with a total number of six latent variables as well as twenty-three ones, a grand total number of which were twenty-nine ones on the other.

2. As regards the verification of the congruence of the afore-mentioned model under the office as the abovesaid model which was developed by the research on the basis of the existing the empirical data was in agreement with the value of Chisquare (χ^2) at 217.070 degree of freedom at 185 and probability value (p-value) at 0.065 including Chisquare deviated by free degree of $\chi^2/df = 1.173$, the index of Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.018, Goodness of Fit Index (GFI) = 0.964, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.945 receptively.

3. The variable affecting directly the effectiveness of school administrators at the highest level was the organizational directions, second to which was the morality and the least one was the implication of strategices. the variable affecting it indirectly at the highest level was the vision, second to which was the implication of strategices and the least one was the control and strategy evaluation. the variable affecting it jointly at the highest level was the organizational directions, second to which was the vision and the least one was the implication of strategices.

Keywords: Developing; Structural Relationship Model; Influencing the Effectiveness

1. บทนำ

ในการจัดการศึกษาสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 39 (2) ซึ่งระบุว่า “บริหารกิจการของ

สถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ จากนโยบายการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในระดับ

ประเทศ กระทรวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หากพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา ตามที่กล่าวมาแล้วสถานศึกษา จึงนับว่าเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่ต้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เนื่องจากอยู่ใกล้ชิด ครู นักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น การบริหารองค์กรที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้องค์กรมีชีวิตยืนยาวและเป็นองค์กรที่ดีนั้นต้องมีเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน คนทุกคนที่อยู่ในองค์กรต้องรู้เป้าหมายขององค์กร ตนเอง บริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานั้น ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในองค์กรคือ การมีผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะสามารถนำพาองค์กรให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่ปฏิบัติงาน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันได้ ภาวะผู้นำเปรียบเสมือนอาวุธประจำกายของผู้บริหารและผู้นำที่เป็นนักบริหารมืออาชีพ ที่จะสามารถสร้างอำนาจชักนำและมีอิทธิพลได้เหนือผู้อื่น ตัวชี้วัดของผู้บริหารจัดการที่ได้ชื่อว่ามืออาชีพคือ ผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของงานภาวะผู้นำจึงเป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของงาน (Pinthapataya, 2003)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับยุคสมัยจากงานวิจัยหลายเรื่องพบตรงกันว่า ผู้นำที่นำแต่เพียงผู้เดียวไม่สามารถทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งได้ ผู้นำที่นิยมส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการนำเท่านั้นจึงจะสามารถทำให้สถานศึกษาเข้มแข็ง ในฐานะนักการ

ศึกษาจึงควรมีความเข้าใจในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาอย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ข้อ 12 ระบุไว้ว่าเป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการในหน่วยงานของตนได้ สอดคล้องกับมาตรฐานคุณสมบัติของสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่องหลักเกณฑ์คุณสมบัติของสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนในมาตรฐานด้านปัจจัย ข้อ 2 ระบุไว้ว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการโดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ เช่น ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญกับงานเชิงกลยุทธ์ โดยการทำงานผ่านการบริหารงานทีมงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจึงต้องพัฒนาตัวเองใน 3 เรื่องหลัก ดังนี้ การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) การพัฒนาภาวะผู้นำ (Leadership) การสร้างทัศนคติเชิงบวก (Positive Attitude) ผู้บริหารมีบทบาทที่สำคัญคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเป็นทิศทางให้กับทีมงานดำเนินการได้อย่างมีเป้าหมายก็จะนำพาทีมงานให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพโดยการใช้ภาวะผู้นำในตัวของผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดีและจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ยอมรับและไว้วางใจในฐานะผู้นำของทีมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการมีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยกับการ

เปลี่ยนแปลงมีภาวะผู้นำ ผู้นำองค์กรจึงควรมี “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership)” เพื่อกำหนดเป้าหมาย ทิศทางและอนาคตขององค์กรให้ชัดเจน วิธีการกลยุทธ์ในการก้าวสู่เป้าหมาย ซึ่งเป็นระดับกลยุทธ์เป็นบุคคลที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาทุกขั้นตอน กล่าวโดยสรุปการบริหารเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยขั้นตอนพื้นฐาน 3 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ กระบวนการทั้ง 4 นี้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องกันและสามารถย้อนกลับมาประเมินและปรับเปลี่ยนภายในแต่ละกระบวนการเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป

จากการวิจัยภาวะผู้นำผู้บริหารระดับกลางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ความสามารถในการปรับตัว 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การมีความเชื่อมั่นในตนเอง 4) การให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ 5) การมีความน่าเชื่อถือ 6) การมีมนุษยสัมพันธ์ 7) การมีวุฒิภาวะ (Takootong, 2012)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น

เขต 1 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 173 คน ครูผู้สอน 1,540 คน รวมทั้งสิ้น 1,713 คน และกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน ครูผู้สอน 530 คน รวม 570 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการกำหนดทิศทางองค์กรด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ด้านการควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และค่าความโด่ง สถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson' Correlation) ค่า Bartlett's test of Sphericity ค่าไคเซอร์ เมเยอร์ออสกิน (Kaiser Mayer Olkin Measure of Sampling Adequacy) โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (AMOS)

4. สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุปัจจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วยตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรสาเหตุ จำนวน 5 ตัว ตัวแปรสังเกตได้จำนวน 19 ตัว ตัวแปรที่เป็นตัวแปรผล จำนวน 1 ตัว และตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ตัว รวมตัวแปรแฝง จำนวน 6 ตัว ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 23 ตัว รวมตัวแปรแฝงทั้งหมด 29 ตัว

2. การตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนาแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 217.070 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 185 ความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.064 ไคสแควร์หารด้วยองศา (χ^2 / df) เท่ากับ 1.173 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.018 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.964 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.945

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด คือ ด้านการกำหนดทิศทางการองค์กร รองลงมาคือด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดคือ ด้านวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด คือ ด้านการ

กำหนดทิศทางการองค์กร รองลงมา คือ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านการควบคุมและการประเมินกลยุทธ์

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลตรงต่อด้านประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา มากที่สุด คือ ด้านการกำหนดทิศทางการองค์กร ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของด้านประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ร้อยละ 93.30 จะเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการองค์กร (DIRE) มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษาจะต้องนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้านต่างๆ ของการศึกษา คือ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม และมุ่งให้คนไทยมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในการจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้นั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดทิศทางในการทำงานก่อน เปรียบเสมือนกับเรือต้องมีหางเสือเพื่อกำหนดทิศทางไปให้เดินทางไปสู่เป้าหมาย

เพราะฉะนั้นทิศทางเหล่านี้ก็คือ ทิศทางขององค์กรนั่นเองโดยผู้บริหารสถานศึกษาจะนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมาทำการประมวลผลเพื่อกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กร โดยทิศทางขององค์กรจะเป็นสิ่งที่องค์กรต้องการจะไปให้ถึงในอนาคต ซึ่งผู้บริหาร

สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ในลักษณะต่างๆ และผู้บริหารสถานศึกษา ยังเป็นผู้มีความสามารถ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีความคิดเชิงบูรณาการ เป็นกลยุทธ์ในการกำหนด ทิศทางขององค์กรไว้ 5 ด้าน คือ 1) มีความคิดความ เข้าใจในระดับสูง 2) สามารถนำปัจจัยต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ 3) สามารถในการพยากรณ์ กำหนดอนาคต 4) มีวิธีการคิดเชิงปฏิบัติและ 5) กำหนดวิสัยทัศน์และยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของ พระครูสถิตธรรมาภรณ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา กลุ่มที่ 10 พบว่า การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10 ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรสาเหตุ จำนวน 5 ตัว ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 19 ตัว ตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรผล จำนวน 1 ตัว และ ตัวแปรสังเกตได้จำนวน 5 ตัว รวมตัวแปรแฝง จำนวน 6 ตัว ตัวแปรสังเกตได้จำนวน 25 ตัว รวม ตัวแปรทั้งหมด 31 ตัว และการตรวจสอบความ สอดคล้องกลมกลืนของปัจจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียน พระปริยัติข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 245.116 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 227 ความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.195 ไคสแควร์หารด้วยองศาอิสระ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.080 ดัชนีรังกาล้างสองเฉลี่ยของความคลาด

เคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.001 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.970 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง กลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.957

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลตรงต่อการกำหนด ทิศทางองค์กร (DIRE) มากที่สุดคือ วิสัยทัศน์ (VISI) ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของด้านการ กำหนดทิศทางองค์กร (DIRE) ได้ร้อยละ 86.20 จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อ วิสัยทัศน์ (VISI) มากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการจะกำหนดทิศทางการดำเนินงานในโรงเรียน นั้นสิ่งที่สำคัญคือ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อนำ มากำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การ ปฏิบัติเป็นเรื่องใหญ่เรื่องสำคัญที่ต้องเป็นนโยบาย ที่มองเห็นภาพอนาคต มีเอกลักษณ์เป็นอุดมคติ มีความปรารถนาและจะต้องมีความเป็นไปได้สูง ซึ่งเรียกว่าวิสัยทัศน์ ผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยวิสัยทัศน์ในการมองเห็น สิ่งต่างๆ เพื่อสามารถตัดสินใจวางแผนกลยุทธ์และ ลงมือทำได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้น วิสัยทัศน์ จึงเป็นการมองภาพ อนาคตของผู้นำและสมาชิกในองค์กรและกำหนด จุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อมาหลอมรวมเข้าด้วยกันโดยมอง อนาคตจากการสำรวจสภาพที่แท้จริงทั้งภายใน และภายนอก โดยเน้นความเป็นเลิศและการสร้าง โอกาส ความเป็นไปได้ เน้นถึงความมุ่งมั่นที่จะนำ สิ่งที่ยิ่งใหญ่หรือที่ดีที่สุดมาสู่องค์กร และนำองค์กร มุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ ซึ่งจุดหมาย ปลายทางต้องชัดเจนท้าทายมีพลังและมีความเป็น

ไปได้สอดคล้องกับแนวคิดของบุหงา วัฒนะ ได้สรุปว่า คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารและผู้นำที่ประสบความสำเร็จก็คือ วิสัยทัศน์ ซึ่งจะช่วยให้คาดคะเนและใช้ประโยชน์จากการคาดคะเนได้ดีกว่าผู้อื่นจากการที่มองเห็นอนาคตได้ชัดเจนทำให้สามารถเตรียมการแก้ปัญหา และเตรียมการดำเนินการอย่างได้ผล การกำหนดว่าสิ่งใดควรเป็นทิศทางการเป้าหมายของหน่วยงานองค์กรหรือประเทศและบริหารงานอย่างไร เพื่อให้เกิดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลผู้นำที่รู้จักสร้างภาพอนาคตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาของตนและมุ่งมั่นผลักดันทุกวิถีทางที่จะให้ภาพอนาคตตามวิสัยทัศน์นั้นเป็นจริง วิสัยทัศน์เป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่าผู้นำหรือผู้บริหารมีเป้าหมาย มีค่านิยม มีความเชื่อต่ออนาคตขององค์กรที่ตนรับผิดชอบอยู่อย่างไร

ฉะนั้น วิสัยทัศน์มีความสำคัญต่อการบริหารองค์กรอย่างมากเพราะหากผู้บริหารหรือผู้นำองค์กรขาดวิสัยทัศน์ก็มีโอกาสที่จะนำองค์กรไปในทางที่ผิดๆ หรือทำให้องค์กรไม่เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับองค์กรอื่นสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเจือ จุฑาพรรณชาติ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยายากาตองค์กร กับความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความผูกพันขององค์กรของครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ครูผู้สอนประเมินว่า บรรยายากาตเปิดขององค์กรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับสูง และระดับต่ำมีจำนวนใกล้เคียงกันวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและบรรยายากาตองค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยวิสัยทัศน์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนด้านความทุ่มเทต่ำที่สุด วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและบรรยายากาตองค์กรส่งผลทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนโดยรวมและรายด้าน และสามารถพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรของครูได้ร้อยละ 38.20

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลตรงต่อการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (IMPL) มากที่สุด คือ ด้านการกำหนดทิศทางการองค์กร (DIRE) ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (IMPL) ได้ร้อยละ 96.40 จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการองค์กร (DIRE) มากที่สุดทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาชั้นพื้นฐานหรือองค์กรใดๆ ก็ตามจะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติการกำหนดทิศทางการองค์กรหรือ กลยุทธ์ขององค์กรจึงเป็นขั้นการกำหนดทิศทางการองค์กรในสภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน และการปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการแข่งขันได้อย่างประสบความสำเร็จหรือเป็นกลุ่มขององค์กรที่ต้องมีการแข่งขันและจำหน่ายทรัพยากรต่างๆ ขององค์กรระหว่างธุรกิจเหล่านั้น⁸ หรือหมายถึง วิธีการหรือแผนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด กลยุทธ์จะกำหนด

ทิศทางและกำหนดโครงสร้างงาน ซึ่งการบริหารจะใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยอาศัยการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic) ยุทธวิธี (Tactical) และการปฏิบัติการ (Operational) การสร้างกลยุทธ์ (Strategy Formulation) จึงเป็นการพิจารณาว่าการที่จะบรรลุตามวิสัยทัศน์นั้นจะต้องใช้วิธีการอย่างไรองค์กรที่ประสบความสำเร็จคือ องค์กรที่สามารถเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณค่า และเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ดังนั้น การสร้างกลยุทธ์จึงเป็นงานที่ยากที่ต้องเป็นไปตามกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่จะต้องอาศัยคุณลักษณะหรือความสามารถเฉพาะของผู้บริหารที่จะดำเนินการ เพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางขององค์กร การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นเรื่องของการตัดสินใจและการลงมือดำเนินการปฏิบัติของผู้บริหาร ซึ่งเป็นการกำหนดการดำเนินงานระยะยาวขององค์กรการจัดการเชิงกลยุทธ์จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการจัดการที่เป็นพื้นฐานขององค์กรหรือหน้าที่ของการบริหารจัดการ คือ การวางแผน การจัดองค์องค์ การนำไปปฏิบัติ และการควบคุม ซึ่งการตัดสินใจของผู้บริหารในองค์กรปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วสอดคล้องกับแนวคิดของ Dess & Miller ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติไว้ว่าการปลูกฝังวัฒนธรรมขององค์กรซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นเลิศ และคุณธรรมขององค์กรบุคลากรทั่วทั้งองค์กร ต้องได้รับการสนับสนุนให้มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน รวมทั้งเข้าใจถึงกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อที่จะสามารถทำงานร่วมกันได้

ด้วยความสามารถสูงสุดและพฤติกรรมที่มีคุณธรรมอย่างเต็มที่ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ireland & Hitt ที่กล่าวว่า ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องมุ่งเน้นกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยกระบวนการของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จะต้องดำเนินกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมความมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนขององค์กรด้วยการกระตุ้นและเปิดกว้างแก่ทุกคน และจะต้องยึดมั่นและมุ่งเน้นแนวปฏิบัติต่างๆ อย่างมีจริยธรรมด้วยการแสดงถึงความซื่อสัตย์มีคุณธรรมยึดมั่นในหลักการของตน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมลพรรณ ดุขิยามิ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน พบว่า 1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนมีดังนี้ ด้านปัญหาสถานศึกษาบางแห่งไม่มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนอย่างจริงจัง บุคลากรทุกฝ่ายไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนเชิงกลยุทธ์เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ และมีภาระงานที่ต้องปฏิบัติมาก สถานศึกษานขนาดเล็กขาดแคลนงบประมาณในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะสื่อและอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ควรมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับสภาพจริงควรให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์แก่บุคลากรทุกฝ่าย จัดให้มีการประชุมชี้แจงกฎระเบียบข้อบังคับ และแต่งตั้งบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการผลิตสื่อ

อุปกรณ์การเรียนการสอนส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

6. ข้อเสนอแนะ

1. กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำข้อค้นพบจากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุปัจจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในครั้งนี้ ประกอบด้วย ด้านการวิจัยทัศน์ การกำหนดทิศทางองค์กร

การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติการควบคุม การประเมินกลยุทธ์ด้านคุณธรรม จริยธรรมไปเป็นข้อมูลเพื่อตัดสินใจระดับนโยบายในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านการกำหนดทิศทางองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษามาก ควรมีการศึกษาวิจัย และพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผลของการวิจัยน่าจะเป็นประโยชน์ ทั้งภาพรวมของสถานศึกษา

References

- Pinthapataya, S. (2013). *Leadership of Professional Administrator*. <http://www.samakomarcheewa.or.th>. (Accessed 16 April 2014).
- Taklontong, P. (2010). The Leadership Development Model for Middle-Level Managers under the Office of Basic Education Commission. *Thesis*. Graduate School : Udonthane Rajabhat University.